

Ekolojik Turizm Kavramı: Fethiye Örneği

Orhan Ozan ÜZÜMCÜ* Banu KOÇ

Gaziantep Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Gaziantep, Türkiye

*Sorumlu yazar:

E-posta: o.ozanuzumcu@gmail.com

Geliş Tarihi: 20 Şubat 2017

Kabul Tarihi: 30 Nisan 2017

Özet

Eko turizm, “çevrenin ve yerel insanların refah düzeylerinin korunmasını, doğal alanlara karşı sorumlu seyahat hareketi ve eğitimi olarak tanımlanmaktadır”. Alternatif bir turizm olan eko turizm, doğal çevreye duyarlı öğrenme veya çevreye saygılı bir şekilde doğal alanları ziyaret etmeyi, yani yerel toplulukların ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlayan doğa deneyimine dayalı bir turizmi içermektedir. Öncelikle doğayı, manzarasını, bitki örtüsünü, faunasını ve yaşam alanlarını keşfetmek ve yeryüzündeki kültürel eserler hakkında bilgi edinmeye odaklanmaktadır. Türkiye, kırsal turizm için elverişli bir coğrafi yapıya, kültürel ve beşerî bir dokuya sahiptir. Sahip olunan bu zengin kaynaklar ile kırsal turizmde artan talep karşılanabilir. Fethiye, özellikle ekolojik turizm olmak üzere çeşitli turizm faaliyetleri için doğal, kültürel özelliklere ve endemik bitki çeşitliliğine sahiptir. Klasik bir turizm ürünü olarak çok önemli bir yere sahip olan bölge aynı zamanda alternatif turizm hareketliliği için de çok önemli bir potansiyele sahiptir. Bu çalışmada, Fethiye ve çevresinde organik tarım, kır hayatı ve turizm faaliyetlerinin birleşmesiyle ortaya çıkan ekolojik turizm kavramı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik turizm, Fethiye, Organik Tarım

The Concept of Ecological Tourism Example of Fethiye

Abstract

Ecotourism can be defined as “responsible travel to natural areas that conserves the environment, sustains the well-being of the local people, and involves interpretation and education”. Ecotourism, as an alternative tourism, involves visiting natural areas in order to learn, study, or carry out activities environmentally friendly, that is, a tourism based on the nature experience, which enables the economic and social development of local communities. It focuses primarily on experiencing and learning about nature, its landscape, flora, fauna and their habitats, as well as cultural artifacts from the locality. Turkey has a favorable geographic, cultural and humanity structure for rural tourism. Through all these rich resources, the increasing demand for rural tourism can be met. Fethiye has natural, cultural characteristics and diversity of endemic plant species for various tourism activities particularly ecologic tourism. The region which is a very important destination as a classical tourism product, at the same time has a very significant potential for alternative tourism mobility. In this study, the concept of ecological tourism emerged by combining organic agriculture, rural life and tourism activities in and around Fethiye has been examined.

Keywords: Ecotourism, Fethiye, Organic Agriculture

GİRİŞ

Kitlese turizmin çevreye verdiği kalıcı zararlar, tüketici ve işletmecileri yeni arayışlar içerisine itmiştir. Bu da dünyadaki ekonomik, sosyal ve teknolojik değişime paralel olarak turizm sektöründe de değişimlere sebep olmuştur. Lüks turizm hareketlerine katılım azalırken, deniz-kum-güneş üçlemesinden uzak, daha çok kırsal alanlarda faaliyet gösteren ve doğayla iç içe ekoturizm anlayışına ilgi artmaktadır. Ekoturizm, çevreyi koruyan, yerel halkın refah düzeyini gözetken doğaya duyarlı alternatif ve sürdürülebilir bir turizm çeşididir.

Ekoturizm faaliyetleri ile yörenin doğal kaynaklarından ve potansiyelinden yararlanıldığı için sürdürülebilir kırsal kalkınmanın sağlanabildiği görülmektedir. Kalkınma veya bölgesel gelişimde önemli bir alt sektör olarak nitelenen ekoturizm, çevre ve doğal kaynaklarla olan ilişkisi nedeniyle kalkınma ve çevre ilişkisini uyumluluğa dönüştürmektedir. Ekoturizm projeleri sayesinde, kırsal kalkınma ve çevre koruma arasındaki bütünlük sağlanabilmektedir. Ekolojik turizm, her aşamasında toplumsal sorumluluk, ekonomik verimlilik ve ekolojik duyarlılığı içermektedir. Ekoturizm, ekonomik ve ekolojik verimliliği bir arada taşımaya çalışan, doğal çevre ile turizm faaliyetini bağdaştıran, sorumluluk güdüsü ile hareket etme esasına dayalı bir turizm faaliyetidir [1].

Ülkemizde 1990'lı yılların başında yoğunlaşan kitle tur-

izm anlayışını 1990'ların ortalarında TaTuTa (Ekolojik Çiftliklerde Tarım Turizmi ve Gönüllü Bilgi, Tecrübe Takası) ile kırsalla oluşturulan bağlar ve tüketiciye ekolojik yaşam bilinci geliştirilmeye çalışılmıştır. 2003 yılından sonra da TaTuTa Projeleri geliştirilmeye başlanmış ve 2013 yılından bu yana da Türkiye'nin 7 bölgesinden 80'in üzerinde çiftlikle devam etmektedir. Bu çiftliklerden 4'ü çalışmaya konu olan Fethiye ilçesinde faaliyet göstermektedir.

Bu çalışmada, ekoturizm kavramı ve özellikleri, ülkemizde ekoturizm ve ekoturizmin avantajları incelenmiştir. Ayrıca, Fethiye'nin ekolojik turizm potansiyeline, ilçede TaTuTa Projesi kapsamında faaliyet gösteren işletmelerden Yonca Lodge işletmecisi Emre Karabacak ve Pastoral Vadi işletmecisi Ahmet Kizen'in bölge ve bölge ekoturizmi üzerine üç adet açık uçlu soru sorularak fikirlerine başvurulmuştur.

EKOTURİZM KAVRAMI ve ÖZELLİKLERİ

Ekoturizm, doğa seyahatine dayanan ancak sürdürülebilirlik ilkesini de içeren bir turizm sektörüdür. Ekoturizm 1990'lı yıllardan bu yana turizm endüstrisi içinde hızla gelişen bir sektör olarak dikkat çekmektedir. Özellikle uluslararası turizm talebinin yapısındaki değişiklikler, artan eğitim seviyeleri, çevre konularına karşı artan ilgi ve bilinç ekoturizm seyahatlerine olan talebi artırmaktadır.

Ekoturizmin küresel önemini tanıması için Birleşmiş Milletler 2002 yılını 'Uluslararası Ekoturizm Yılı' olarak ilan etmiştir. 2011 yılı ise BM'in sürdürülebilir kalkınma ve Binyıl Kalkınma Hedefleri'ne ulaşma yolunda ormanların sürdürülebilir yönetimi ve korunmasının önemini vurgulamak, farkındalığı artırmak için 'Uluslararası Orman Yılı' ilan edilmiştir [2].

En genel haliyle kırsal alan; kent olarak tanımlanan yerleşme alanının dışında kalan tarımla ilgili etkinliklerin yapıldığı alanları da içeren köy, mezra vb. adlarla anılan insan yerleşimlerinin var olduğu alanlar olarak tanımlanabilir [3]. Kırsal alanlar; doğal ve kültürel yapılarıyla, özellikle kent insanının giderek artan tatil gereksinimine geçmişten günümüze cevap vermeye çalışmaktadır. Kent insanları, kırsal alanlara çoğunlukla; tatil amaçlı günübirlik ya da akrabatanıdık ziyaretleri için gitmektedir. Özellikle kırsal yaşam biçiminin çekiciliği, stres ve baskı yaratacak sınırlamaların ve zorunlulukların olmayışı, buna karşın, kişilerin kendilerini özgür hissetmesini sağlayacak olanakların varlığı, günümüzde gerek hafta sonları gerekse mevsimlik (yıllık) tatillerde bu ortamlara yoğun ziyaretleri beraberinde getirmiş, böylece "Kırsal Turizm" denilen bir turizm türü doğmuştur [4].

Dünya turizm literatürü incelendiği zaman uzmanlar tarafından kırsal turizmin çiftlik turizmi (farmtourism), köy turizmi (villagetourism), yayla turizmi (highlandtourism), tarımsal turizm (agro-tourism), ekoturizm (ecotourism) gibi farklı isimlerle anlatıldığı görülmektedir. Bunun nedeni kırsal turizmin kapsamı hakkında ortak bir görüşe sahip olunmamasıdır [5].

Kırsal turizm, AB (Avrupa Birliği) tarafından yapılan tanıma göre; tatillerini kırsal alanda, kırsal mirası görebek ve kırsal yaşam tarzından hoşlanan insanların arzusu olarak tarif edilmiştir [6]. Kırsal turizm; genellikle boş vakit geçirme, rekreasyon ve çok az iş amaçlı, aynı ülke ya da farklı ülkelerin kentli insanların kırsal alanları kullanımını içermektedir. Bununla birlikte, bu basit tanım çok sayıda ayrı ve karışık önemli farklılıklara işaret eder. Kırsal turizm, turistlerin sürekli ikamet ettiği evinden kilometrelerce uzaktaki bir ülkede uzun bir tatil ya da birkaç dakikalık uzaklıktaki kırsal alanda öğleden sonra gezisi şeklinde olabilir. Bu tatiller kent yakınında olma ya da tura çıkmış olma, kültür ya da rahatlama, spor etkinliği gibi fiziksel memnuniyet amaçlı ya da aile ve akrabaları ziyaret gibi duygusal amaçlı olabilir. Bu farklılıklar kırsal turizmin tanımlanmasını ve genellemesini zorlaştırmaktadır [7]. Diğer bir tanıma göre ise kırsal turizm, turistlerin doğal ortamlarda tatillerini geçirmek ve değişik kültürlerle bir arada olmak amacıyla kırsal bir yerleşmeye giderek, konaklamaları ve o kırsal yerleşmeye özgü etkinlikleri izlemeleri ya da katılmalarıyla gerçekleşen bir turizm türüdür [8]. Yine başka bir tanımlamaya göre ise kırsal turizm, insanların devamlı ikamet ettikleri yerler dışındaki kırsal yörelere ziyaretleri, buralarda tarım üreticilerinin ürettikleri mal ve hizmetleri, yörenin doğal dokusuna uygun mekanlarda talep ederek ve yörede para arttırma arzularını minimize ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlanabilmektedir [9].

Ekoturizmin özellikleri şöyle sıralanabilir [10, 11]:

1. Turist Tipi: Doğal alanlara ve kültürel çevrelere seyahati seven, yerel kültürleri ve bölgeleri öğrenme ve değerini anlama isteğinde olana kişilerden oluşur.
2. Yer: Genellikle doğal, bazen koruma alanları veya kültürel ekicilikleri kapsar.
3. Faaliyetler: Çevreye en düşük etki ile kaynakların kullanılmasını ve çevresel eğitimin desteklenmesine dayanır.

4. Olanaklar: Çevre dostu teknolojilerin ve yerel kaynakların kullanımını gerektirir.

5. Gelişme Yaklaşımı: Ekonomik gelişme ile koruma amaçlarının birleştirilmesine dayanır.

6. Gelişme Süreçleri: Toplum ve çevre üzerinde en az seviyede olumsuz etkiler oluşturmaları ve tüm yerel halkı aktif olarak kapsamalıdır. Daha sonra da yerel topluluğa ekonomik faydalar sağlamalıdır.

TÜRKİYE'DE EKOTURİZM ve EKOTURİZMİN AVANTAJLARI

Doğal çevre, bilinen klasik turizm denilen kıyı turizm çeşitlerinden yeterince zarar görmüştür. Dünyanın büyük turizm devlerinde yaşanan bu durum, Türkiye ve gelişmekte olan birçok ülkede de görülmüş ve sonuç olarak ortaya çıkan turistik patlama ancak kısa bir süre devam etmiştir [12]. Günümüzde ise, Türk turizm politikalarında değişimler yaşanmaya başlamıştır. Değişim daha çok, seçici, özel turizm çeşitlerinin oluşması yönündedir. Kültür temelli, yavaş gelişen ama emin bir gelişme sürecindeki kırsal turizm kaynaklarına dayalı olan, sağlık ve doğa kökenli turizm çeşitlerine doğru bir değişim gözlenmektedir. Yeni oluşturulan hedeflerin tanıtımı ve uygulanmasına çalışılırken, aynı zamanda kıyı turizm kökenli deniz-kum-güneş bileşkesinin etkilerinin azalması yönünde çalışmalar yapılmaktadır. Gelecek eğilimler içinde yer alan doğal kökenli ve kültürel turizmin oluşması için Türkiye'nin elinde geniş turistik ürün çeşitlendirme fırsatları vardır. Fakat Türkiye için en büyük sorun henüz bu potansiyellerin kullanılamaması ve halen kıyı turizminin etkisinde kalınmasıdır [13].

Türkiye'de dağlık alanlar, sahip oldukları orman varlığı, mera ve çayır alanlarına dayalı hayvancılık ve yaylacılık, çeşitli tarımsal üretim ve madencilik gibi potansiyelleri nedeniyle çok eskiden beri çeşitli şekillerde kullanılmaya başlanmıştır. Günümüze gelindiğinde dağlık alanların geleneksel kullanım şekillerinden başka yeni bir turizm türü olan kırsal turizmin ön plana çıktığını görmekteyiz [14]. Ayrıca Türk kültürünün yansıtıldığı yöresel el sanatları, Anadolu folkloru, geleneksel köy düğünleri, geleneksel sporları (cirit, deve, boğa güreşleri), flora ve faunası, yaylalar ve ormanlar ve mağaraları gibi kırsal alanlara has özellikleri, Türkiye'deki kırsal alanların mozaikini oluşturmaktadır [15].

Turizmin ekonomik kazançlarından faydalanmak, hayat standartlarını yükseltmek açısından ekolojik turizm Türkiye için uygun bir turistik politika unsurudur. Gelecek dönemlerde oluşacak olası gelişmelerden Türk turizminin nasıl etkileneceği, henüz belirli olmasa da, uygulanacak turizm politikaları turizmin gelecekteki çehresini etkileyecektir. Bu politikaların en önemlileri ürün geliştirme ve alternatiflerin oluşturulmasıdır. Sahip olduğu bozulmamış doğası ve değerleri, kültürel varlıkları ile ürün çeşitlendirmesine gitmesi gerekmektedir [16]. Bu bağlamda, şu anki görüntü itibarıyla anormal gelişmeler olmazsa, Türkiye'nin turizm alanında gelecekte önemli bir gelişme sağlayacağı düşünülebilir. Ama sağlanacak bu gelişme bazı etkenlere bağlıdır; bunlar, doğal, kültürel ve ekonomik v.b. potansiyel değerlerin planlı ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılması; merkezi ve yerel yönetimlerin yeni turistik ürün alanlarının oluşmasında katkılarının sağlanması; finansal destek, gerekli yatırım girişimleri ve teşviklerin gerçekleşmesi; alt ve üst yapının tamamlanması; turizm eğitiminin yaygınlaştırılması ve halkın bilinçlendirilmesi; etkin tanıtım faaliyetlerinin uygulanması ve alternatif turizm çeşitlerinin uygulamaya geçirilmesidir [17].

Türkiye’de ekoturizme örnek olabilecek bazı turizm aktiviteleri şu şekilde sıralanabilir [18]: İnanç turizmi, yayla turizmi, ipek yolu, dağ-doğa yürüyüşü, akarsu turizmi, bisiklet turları, atlı doğa yürüyüşü, antik kentler ve tarihi çe- kim merkezleri, mağara turizmi, sportif olta balıkılığı, kuş gözlemciliği, botanik turizmi ve av turizmi’dir [19]. Bunlara ilaveten tarım ve çiftlik turizmi, yamaç turizmi, balon turizmi, yaban hayatı (fauna) gözlemciliği, sualtı dalış turizmi, macera turizmi de sayılabilmektedir. [20].

Türkiye’de tarım ve kırsal kalkınmayı destekleme kurumu, Amasya, Çorum, Kahramanmaraş, Diyarbakır, Erzurum, Hatay, Kars, Konya, Şanlıurfa, Samsun, Sivas, Trabzon ve Tokat illerinde kırsal turizmi desteklemektedir. Bu destek kapsamında mikro girişimciler veya çiftçiler tarafından kurulacak pansiyon, “yatak ve kahvaltı” konaklama ve restoran hizmetlerinin gelişimi, çiftlik turizmi tesislerinin kurulması ve geliştirilmesi ve turistik rekreasyonel faaliyetler (spor- tif aktiviteler, doğa gezisi, tarihi geziler gibi) için kurulan tesislerin gelişiminin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda yapım işleri, makine-ekipman alımı, bilgi sistem- leri alımı, hizmet alımı, proje görünürlük harcamaları ko- nusunda destek verilmektedir [21]. Soykan’a göre kırsal alan- lar içinde kamp-karavan turizmi, ekoturizm, yeşil turizm, mağara turizmi, akarsu turizmi, yayla turizmi, dağ turizmi, kış sporları turizmi, av turizmi vb. gibi doğrudan doğaya dayalı olarak yapılan turizm türleri veya turistik aktiviteler bunlara örnek teşkil etmektedir. Bu turizm türleri kırsal mekanları en az kırsal turizm kadar kullanmaktadırlar [22].

Ekoturizmin avantajlarını şu şekilde sıralamak müm- kündür [23]:

- Yerli halk için ekonomik fayda sağlar, yaşam kalite- sini yükseltir.
- Endüstriyel uygulamaların geliştirilemeyeceği or- man köyleri gibi bölgelerde istihdam ve ekonomik canlılık sağlayan bir sektördür. Bu sayede bu bölgelerden yaşanan göçlerin önüne geçilebilmekte hatta ters göç yaşanmaktadır.
- Ekoturizm konseptinde yerli halk kendilerini ve bölgelerini etkileyen kararları almada rol oynar.
- Ekoturizm doğal ve kültürel mirasın korunmasını ve dünya biyoçeşitliliğinin sürdürülmesini sağlar.
- Yerel halkla ilişkiyi ve daha önce tecrübe edilmeyen değişik aktiviteleri sağladığı için turistler için daha hoş deneyimler sağlar.
- Turizmin ekonomi, çevre ve sosyal yaşama olum- suz etkilerini en aza indirger.
- Ekoturizm kültürel açıdan duyarlı olup turist ve ev sahibi halk arasında saygıyı sağlar, yerel gurur ve güven oluşturur.
- Ekoturizmin bir diğer avantajı da yüksek maliyetli yatırımlar gerektirmemesi böylece gelişmekte olan ülkel- erde hızla benimsenen bir sektör olmasıdır.

FETHİYE’NİN POTANSİYELİ

Fethiye bölgesi diğer popüler destinasyonlarla kıyaslandığında, doğal ve kültürel değerleri henüz yok olmamış destinasyonlar arasında sayılabilir. Bu nedenle, bölgede kitle turizmine yönelik yapılanmanın yerine, planlı kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi daha uygun düşmektedir. Yerel halkın ve kırsal turizmle uğraşan işletmelerin, kırsal turizmle ilgili çeşitli beklentilerinin olduğu, fakat konuyla ilgili makro bir bakış açısına sahip olmadığı gözlenmektedir. Bu noktada çeşitli kapasite sınırlamaları ile bölgede çeşitli kırsal turizm işletmelerinin

kurulmasına teşviklerin verilmesi, halkın kırsal turizm ko- nusunda bilinçlendirilmesi için çeşitli eğitimlerin düzenlen- mesi uygun olacaktır. Kırsalturizmle ilgili planlama faaliy- etlerinin odağında ise yerel halkın kalkınmasına maksimum faydayı sağlamak, kırsal ve çevresel değerlerin korunması yer almalıdır. Kırsal turizm arz kaynakları arasında tartışmasız önemi en büyük olan kırsal (yerel) halktır. Yerel halkın diğer kültürlerin bireyleriyle bütünleşebilme derecesi, o bölgede kırsal turizm faaliyetlerinin gelişmesinde anahtar rolü oynamaktadır [24].

Tarım ve Çiftçilik (Agro) Turizmi

Kırsal alanlarda konaklama ve etkinlikler köy yer- inde yapılıyorsa bu turizm türü çiftlik turizmi olarak adlandırılmaktadır. Herhangi bir kırsal yerleşimde ekono- mik etkinlik tarım ise ve turistik uygulamalar da ağırlıklı olarak tarıma dayalı olarak yapılıyorsa, bu tür turizme tarım turizmi denilmektedir. Özellikle ekoturizme yönelik olarak çiftliklerde, doğal hayatı birebir yaşamak isteyen turistlerin sayısı giderek artmaktadır. Ülkemiz bu anlamda oldukça büyük bir potansiyele sahiptir [18, 25].

Çiftlik turizmi insanların sürekli yaşadıkları, çalıştıkları ve her zamanki sosyaltemel ihtiyaçlarını karşıladıkları yer- lerin dışında, faaliyette olan bir çiftliğe gelecek günübirlik veya daha uzun süreli konaklamalarla bu çiftlikteki tarımsal faaliyetlere katılmalarıyla oluşan bir turizm türüdür. Çiftlik turizminin yapıldığı çiftliklerde asıl amaç; tarımsal faa- liyetler yapmak, hayvancılık ve üretilen tarımsal ürünlerin satılmasıdır. Aynı zamanda bu çiftlikler turizm aktivitelerini de faaliyetlerine dahil ederek sanayileşmiş şehirlerde- ülkelerde yaşayan insanlara rahatlatma, doğayla baş başa olma imkanı sağlamaktadır. Çiftliklerde ziyaretçilere konak- lama, yeme-içme imkânları ve bir takım açık hava aktivite- leri sunulmaktadır [26].

Tatuta Projesi kapsamında Fethiye’de faaliyet gösteren işletmeler, Tangala Çiftliği, Pastoral Vadi, Reflections Camp ve Yonca Lodge’dır. Fethiye yöresinde faaliyet gösteren işletmelerin özellikleri aşağıdaki gibidir [27]:

Tangala Çiftliği: Fethiye ilçesinin Yakaköy sınırları içerisinde 3.5 dönüm arazi üzerinde yer alan Tangala Çiftliği yılın 12 ayı gönüllüleri kabul ederken, Mayıs-Eylül arası ise konukları ağırlamaktadır. Gönüllüler haftanın 6 günü, günde 6 saat çalışmaktadır. Çiftlikte özellikle peynir yapımı yoğun olarak tercih edilmektedir. Peynir atölyesinde, gelen misafir ve konuklara ev yapımı peynirin nasıl yapıldığına yönelik eğitim verilmektedir. Tangala Çiftliği takvimine göre faaliy- etler çeşitlilik göstermekle birlikte gönüllüler bahçe işleri, meyve sebze toplama, ekme, ilaçlama, hayvanların bakımı ve şarap yapımı gibi faaliyetlerde bulunabilirler. Ek olarak çiftlikte geri dönüşüm, şifalı ot yetiştirme, doğa dostu mi- mari yapıların yapımı ve geleneksel üretim teknikleri de kullanılmaktadır.

Pastoral Vadi: Fethiye’deki bir diğer çiftlik ise Pastoral Vadi’dır. Yanıklar köyünde yer alan Pastoral Vadi 42 dönüm üzerine kurulmuştur. Yılın 12 ayı hem gönüllüleri hem de konukları ağırlamaktadır. Çiftlikte haftanın 6 günü, günde 6 saat çalışılmaktadır. Gönüllüler bahçe işleri, meyve sebze ekme, toplama, bakma, ev işleri, hayvanların bakımı, paz- arlama desteği, çanak çömlek yapımı, kilim dokuma, ahşap oymacılık ve sepet yapımı gibi faaliyetlerde bulunabilme- ktedir. Pastoral Vadi doğa dostu mimari yapı kullanırken taş kerpiç ve tahta evler yapılmakta ve ekolojik yaşam eğitimleri, yerli tohum kullanma, geri dönüşüm, doğa dostu temizlik, permakültür ve şifalı ot yetiştirme gibi hizmetler de verilmektedir. Bunlara ek olarak Pastoral Vadi’de kongre

ve konferans organizasyonları düzenleyebilme olanağı da vardır. Geçmiş senelerde yapılan çalıştay, seminer ve konferanslar buna örnek olarak gösterilebilir.

Yonca Lodge: Fethiye Yanıklar köyünde bulunan diğer bir işletme ise Yonca Lodge Eko Pansiyonudur. 14 odalı butik bir otel olan Yonca Lodge yılın 12 ayı hem gönüllüleri hem de konukları ağırlamaktadır. Haftada 6 gün, günde 5 saat çalışan gönüllüler bahçe işleri, sebze meyve üretimi, doğa dostu enerji projelerine ve pazarlama faaliyetlerine destek olabilirler. Gelen konuklar bunlara ek olarak yöreselyemekleri tatma ve yapımını öğrenme fırsatı elde etmektedir. Ayrıca Yonca Lodge bahçesinde yer alan dut, erik, böğürtlen, nar, zeytin, limon ve portakal ağaçlarındaki ürünleri toplama ve yetiştirme imkanları da vardır.

Reflections Camp: Fethiye’de bulunan Reflections Camp Kabak koyunda yer almaktadır. Yılın 12 ayı gönüllülere, Mayıs-Ekim ayları arasında ise konuklara açıktır. Haftada 7 saat çalışılan Reflections Camp, 9 ahşap bungalow, 2 toprak ev ve 2 toprak odadan oluşmaktadır. Reflections Camp’te ufak bir alan permakültür ve çiçek ekimi için ayrılmıştır. Yine bulunduğu yer dolayısıyla çadır da kurulabilmektedir. Gelen konuk ve gönüllüler bahçe işleri, meyve sebze üretimi bakımı ve ev işlerine yardımcı olabilmektedir. Buna ek olarak meditasyon ve yoga eğitimleri de verilmektedir. Mimari açıdan doğaya ve doğala dönük malzemeler kullanılmaktadır.

Kamp Karavan Turizmi

Aslında kamp turizmiyle anlaşılması istenilen, turizme karavanlarıyla katılan ya da çadır kurma tutkunu insanlara yönelik park ve konaklama imkânı sunmak amacıyla oluşturulmuş özel donanımlı ve işletme belgesiyle çalışan merkezlerdir. Bunu ifade etmek içinde “kamping” sözcüğü kullanılmaktadır [28]. Karavan turizmi ise insanların, ulaşım, konaklama, bir dereceye kadar da yeme-içme gereksinimlerini kendileri çözerek, değişik ülkeleri tanımak amacıyla karavanlarıyla yaptıkları ziyaretleri kapsamaktadır [29].

Ülkemiz, gününbirlik dinlenme, eğlenme ve piknik amaçlı kullanımların yanı sıra, çadır ve karavanlı kamp yapma olanağına sahip, pek çok doğal alanlara sahiptir. Gözlerden uzak doğa ile baş başa vakit geçirmek isteyen insanlar için oldukça büyük imkanlar sunmaktadır [30].

Fethiye’de koyları ve bitki örtüsüyle kamp ve karavan turizmi potansiyeli bakımından uygun bir coğrafi yapıya sahiptir. Bölgede kapm ve karavan turizminin yapıldığı koylar; Kıdırak Kampı, Kelebekler Vadisi çadır kampları, Kabak Koyu, Faralya çadır kaplıları, Katrancı Koyu ve Günlüklü Koyu kamp alanlarıdır.

Yayla Turizmi

Yayla turizmi, doğayla iç içe yaşamayı sevenlerin gününbirlik veya kısa süreli konaklama amacıyla, yüksek rakımlı yerlerde yaptıkları turizm faaliyetidir [31].

Turizmin çeşitlendirilmesi, tüm yıla ve ülke sathına yaygınlaştırılması, değişik yörelerin mevcut turizm potansiyelinin geliştirilerek harekete geçirilmesi yönünde başlatılan çalışmaların önemli bir bölümünü de yayla turizmi oluşturmaktadır [30].

Ülkemizde yer alan yaylaların, doğal güzellikleri, etnolojik ve diğer çekicilik yaratan özellikleri ile ekoturizme yönelik sundukları çok çeşitli ve eşsiz olanakların; koruma kullanma dengesi içerisinde turizm amaçlı değerlendirilmesi önemlidir [30].

Fethiye İlçesi’nde 105 kadar yayla alanı vardır. Bu yayla

alanları, ilçe arazisinin 1000 m.’den yüksek kesimlerinde bulunmaktadır. Toplam yayla sayısının, 35’i (% 33’ü) 1000-1500 m. yükselti kuşağında; 17’si (% 16’sı) 1500-2000 m. yükselti kuşağında; 52’si (% 49’u) ise 2000-2500 m. yükselti kuşağında dağılışı göstermektedir. İlçede ormanın üst sınırının ortalama 2000 m’lerden geçtiği dikkate alınır, bu yöredeki yayla alanlarının yaklaşık yarısının (53 yayla) orman içinde yer aldığı anlaşılır. Kalan 51 yayla alanı ise Akdağların (3014 m.) ve Boncuk Dağları’nın (2418 m.) 2000-2500 m.’ler arasındaki yüksek dağ çayırları kuşağında bulunmaktadır. Ancak, bu yükselti kuşağındaki yayla alanlarının da 2000-2250 m. arasındaki şeritte yoğunlaştıkları görülmektedir. Akdağlarda ortalama 2600 m. yükseltideki Karagöl Yaylası ise ilçenin en yüksek yaylasını oluşturmaktadır [32].

Doğa Yürüyüşü (Trekking)

Trekking, genelde şehrin stresinden kurtulmak isteyenlerin, haftasonu gününbirlik, şehre yakın parkurlarda ya da yabancı ülkelerde 2-3 haftalık turlar şeklinde, profesyonel bir rehber eşliğinde gerçekleştirdikleri bir spor durumundadır [33].

Bölgede yürüyüş denilince akla ilk olarak Likya yolu gelmektedir. Başlıklar altında özetlemek gerekirse Fethiye taraflarında Likya Yolu parkurlarına alternatif olarak;

- Ölüdeniz - Kayaköy - Gemiler Koyu - Afkule Manastırı - Fethiye
- Faralya - Kirme üzerinden Babadağ zirvesi çıkışları ve Pinara Antik Kenti
- Faralya - Kabak (sahilden)
- Kabak - Balartlı Kumsalı - Kalabantia (İnsuyu) - Osmanlı Sarnıcı (Likya Yolu Sidyma-Gey ayrımı/Sancaklı Mevkii/Avlan Mah.)
- Osmanlı Sarnıcı - Kalabantia (İnsuyu) - Asarardı Sahili (Gey Köy sahilleri)
- Gey/Bel/Yediburunlar üzerinden Büyük Çakıl sahiline iniş bölümlerini belirtebiliriz [34].

Bahsedilen turizm çeşitliği dışında, bölge; yaban hayatı (fauna) gözlemciliği, kelebek gözlemciliği, akarsu turizmi, botanik turizmi, bisiklet turizmi, atlı doğa yürüyüşü, su altı dalış turizmi, sportif olta balıkçılığı, doğa fotoğrafçılığı potansiyeline sahiptir.

Araştırma kapsamında bölgede faaliyet gösteren Yonca Lodge işletmecisi Emre Karabacak ve Pastoral Vadi işletmecisi Ahmet Kizen’e ekolojik turizm hakkındaki görüşlerini öğrenmek adına üç adet açık uçlu soru yöneltilmiştir. Bu sorular aşağıdaki gibidir:

1. Ekolojik turizme neden ve niçin başladınız?
2. Ekolojik turizmin işletmeniz ve bölgeye kazandırdıklarından bahseder misiniz?
3. Fethiye’nin eko turizm çeşitliliği açısından potansiyelini yorumlar mısınız?

İşletmecilerden alınan cevaplar ise şöyledir:

Yonca Lodge işletmecisi Emre Karabacak, 2000’li yılların başında dünyada bu trendin yükselişte olmasının etkisiyle, dünyaya karşı en kalıcı ve sorumlu iş alanlarından biri olduğunu düşündükleri için ekoturizme başladıklarını, ekoturizmin işletme özelinde firmalarına katkısının dünyaya farklı ve sorumlu bir iş yapmaktan sebep getirdiği itibar ve bölge ekoturizmi açısından ise ekolojik turizmin olmazsa olmazı değer olan çevre ve kültürel değerleri koruyucu yaklaşımı bölge için en büyük kazanç olarak yorumlamıştır. Fethiye bölgesinin ekoturizm potansiyelini ise çevresel ve kültürel değerlerin fazla olması açısından ekoturizm ile ilgili çok iyi alt yapı olanaklarına sahip olduğunu düşünmektedir.

Pastoral Vadi İşletmecisi Ahmet Kizen“Turizm Teşvik” yasasıyla sahil bölgelerindeki orman arazilerinin tatil köylerine, sahil kasaba ve köylerdeki küçük pansiyonların yerini otellere bırakması kırsalda yaşayanların tarımdan koparak, arazilerini yatırımcılara satmaya başlaması sonucu, kırsalda yaşanan kültürel erozyonun eko turizme başlama sebepleri olduğunu ifade etmiştir. 2006’dan bu yana “tarım turizm” modelini yürütmeye ve çevreye örnek olmaya çalıştıklarını, yurtiçi ve dışından gelen gönüllülerle birlikte çiftlikte çalışan kırsal komşuların, kültürel alışverişte bulunmasının eko turizmin bölgeye kazandırdıkları arasında sıralamaktadır. Bölgenin eko turizm çeşitliliğini ise; Fethiye’nin denizi, koyları, ovaları, yaylaları, dağları, tarihi ve kültürel değerleri ile köylerinde yaşayan topraktan kopmamış kırsal insanıyla çok zengin bir potansiyele sahip olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Fethiye doğal bitki örtüsü, yaban hayatı, denizi, koyları, yayları, akarsuları ve kültürel mirası ile turizm çeşitliliği olan, kıyı turizmine alternatif bir ilçe diyebiliriz. Doğal kaynakların bu denli fazla olması ve yerel halkın bu kaynakların farkında olması bölge eko turizmi için son derece önemlidir.

İlçe, yaz turizmi faaliyetlerinin yanında kış turizmi aktiviteleri ile de çeşitlendirilebilir. Böylelikle alternatif turizm çeşitliliği sağlanarak, bölge turizm faaliyetlerinin tüm yılı faal olmasına olanak sağlanacaktır.

Eko turizme tüm bu yapılandırmalar ve katkılar yapılırken, alternatif turizm potansiyeli iyi belirlenerek, olumlu ve olumsuz yönlerinin planlı ve gerçekçi bir program ile yapılmasına olanak sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- [1] Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi (14).
- [2] BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı), 2012 Eylül, Ekoturizm Sektör Raporu, (s. 4)
- [3] Şerefoglu, C. (2009). Kalkınmada Kırsal Turizmin Rolü- 2007-2013 Yılları Arasında Ülkemizde Uygulanacak Olan İpard Kırsal Kalkınma Programındaki Yeri, Önemi Ve Beklenen Gelişmeler. Ankara: Tarım ve Köyşleri Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı.
- [4] F.Soykan. (1999, Mayıs, Haziran). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi , s.68.
- [5] K. Esengün, H. A. (2001). Kırsal Alanların Kalkınmasında Kırsal Turizmin Rolü. Standart Dergisi , s.31.
- [6] Comission, E. (2003). Fact Sheet. Rural Development in the European Union . Brussels.
- [7] Ahıpaşaoğlu, S. ve Çelttek, E. (2006). Kırsal Turizm. Ankara: Fersa.
- [8] Özkan, E. (2007). Türkiye’de Kırsal Kalkınma Politikaları ve Kırsal Turizm. Ankara : Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (s. 82)
- [9] Küçükaltan, D. (1997). Trakya Ekonomisi İçin Bir Bölgesel Kalkınma Modeli: Kırsal Turizm. İzmir, 7. Ulusal Bölge Bilimi Bölge Planlama Kongresi: Pro-Ofset Matbaacılık.
- [10] Pratiwi. (2000). Understanding Local Community Participation in Ecotourism Development: A Critical Analysis of Select Published Literature. Michigan State University.

- [11] Cengiz Demir, A. Ç. (2006). Ekoturizm Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın No: 859.
- [12] Lincorish, L. J. (1991). Developing Tourism Destinations. Hong Kong: Longman.
- [13] World Travel & Tourism Council. (2002). Turkey: The Impact of Travel and Tourism on Jobs and The Economy , 7.
- [14] Bakırcı, M. (1995). Avrupa Birliğine (AB) Uyum Sürecinde Türkiye Ve Avrupa’da Dağlık Sahaların Kullanımına Yönelik Perspektifler (Avrupa Dağlık Bölgeler Şartı’nın Esasları). Doğu Coğrafya Dergisi (13), 291-310.
- [15] Morgül, Ş. M. (2006). Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [16] Baloğlu Ş., M. W. (1999). U.S. International Pleasure Travelers’ Images of Four Mediterranean Destinations: A Comparison Of Visitors And Non-Visitors”, Journal of Travel and Tourism Research. Canada: Sage Publications.
- [17] Kozak M., K. N. (2001). Genel Turizm: İlkler – Kavramlar. Ankara : Detay Yayıncılık. (s.155-158)
- [18] Çağatay, v. (2002). Eko-turizm için Mekansal ve Yerel Toplulukların Katılımının Planlanması (Akseki-İbradi Havzası Örneği). Turizm Şurası Bildirileri.
- [19] Tuna, M. (2007). Turizm, Çevre ve Toplum (Marmaris Örneği). Ankara : Detay Yayıncılık.
- [20] Şen, D. (2010). Turizmin Çevresel Etkileri ve Bir Özum Olarak Ekoturizm. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [21] TKDK, (. v. (2010). Kırsal Ekonomik Faaliyetlerin Çeşitlendirilmesi ve Geliştirilmesi, Kırsal Turizm.
- [22] Kiper, T. (2006). Safranbolu Yörüköyü Peyzaj Potansiyelinin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlamamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- [23] BAKA (Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı), 2012 Eylül, Ekoturizm Sektör Raporu, (s. 7)
- [24] Metin Uçar, v. (2012). Kırsal Turizmin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi ve Fethiye Örneği. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi (14). (s.77-78)
- [25] A. Tunç, F. S. (1998). Genel Turizm Gelişim ve Geleceği. Ankara: Detay Yayıncılık.
- [26] H., Y. (2008). Turizm Çeşitlendirilmesi Kapsamında Ekoturizm Ürünü Olarak Tatil Çiftlikleri: Türkiye’deki Tatil Çiftliklerine Yönelik Swot Analizi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- [27] Civelek M., T. D. (2013, 05 25). Agro-Turizm ve Sürdürülebilirlik İlişkisi: Muğla Yöresindeki TaTuTa Çiftliklerinde Bir Araştırma. Journal of Tourism and Gastronomy Studies. (s.24-25)
- [28] Şenol, F. (2008). Kamp ve Karavan Turizmi. (N. H. Avcıkurt, Dü.) Ankara: Nobel Yayınları. (s. 481)
- [29] Aktaş, A. (2002). Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi. Antalya: Detay Yayıncılık.
- [30] Akpınar E., Y. B. (2010, Mayıs 20-22). Ülkemizde Alternatif Turizm Bir Dalı Olan Ekoturizmi Çeşitlerinin Bölgelere Göre Dağılımı ve Uygulama Alanları. (I. U. Kongresi, Dü.)
- [31] Oktayer N., N. S. (2007). Türkiye’de Turizm Ekonomisi. İstanbul: Elma Basım.
- [32] Güner İ., M. E. (2005). Fethiye’de Yaylalar ve Yaylacılık. Doğu Coğrafya Dergisi. (s. 147).
- [33] Yavuz, C. (1996). Konya İlinin Turistik Arz Potansiyeli ve Konya İlindeki Turizm İşletmelerinin Pazarlama. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Konya.

[34] Anonim1. (2017, 4 10). www.likyayolu.org. 04 10, 2017 tarihinde <http://www.likyayolu.org/2015/06/fethiye-alternatif-yuruyus-parkurlar.html> adresinden alındı.